

P-06-113

Nulägesbeskrivning för rekreation och friluftsliv i Forsmark

Pia Ottosson, Atrax Energi AB

Oktober 2006

Svensk Kärnbränslehantering AB

Swedish Nuclear Fuel
and Waste Management Co
Box 5864

SE-102 40 Stockholm Sweden

Tel 08-459 84 00
+46 8 459 84 00

Fax 08-661 57 19
+46 8 661 57 19

ISSN 1651-4416

SKB P-06-113

Nulägesbeskrivning för rekreation och friluftsliv i Forsmark

Pia Ottosson, Atrax Energi AB

Oktober 2006

Denna rapport har gjorts på uppdrag av SKB. Slutsatser och framförda åsikter i rapporten är författarnas egna och behöver nödvändigtvis inte sammanfalla med SKB:s.

En pdf-version av rapporten kan laddas ner från www.skb.se

Sammanfattning

Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, har i uppdrag att hitta en säkerhetsmässigt och miljömässigt lämplig plats att förlägga en framtida inkapslingsanläggning, samt ett slutförvar för använt kärnbränsle på. Två områden har identifierats, Forsmark i Östhammars kommun och Simpevarp/Laxemar i Oskarshamns kommun.

På uppdrag av SKB har Atrax Energi AB tagit fram en beskrivning av hur området i Forsmark utnyttjas med avseende på rekreation och friluftsliv. Syftet har varit att så brett som möjligt beskriva de möjligheter till rekreation och friluftsliv som finns idag.

Det studerade området ligger i Forsmarks församling i Östhammars kommun. Inom området ligger redan Forsmarks kärnkraftverk och SFR, Slutförvar för radioaktivt driftavfall. Den befintliga bebyggelsen består av både permanenta bostäder och fritidsboende. Området utnyttjas för fritidsaktiviteter av boende och av anställda vid Forsmarks kraftgrupp och SKB, men även av ett antal olika föreningar samt av turister. Det statistiska materialet visar att Forsmarks församling är relativt glesbefolkad, 1,9 invånare/km² jämfört med länets 43.

Området har dominerats av en stor markägare, och marken runt kärnkraftverket var länge otillgänglig. Friluftslivet i området är därför mindre utbrett än längs med andra delar av ostkusten. Friluftslivsvärdet i området ligger inte i stigar och slingor, cykelspår eller iordningställda badplatser, utan i den orörda naturen, djurlivet och fågellivet. Rekreation i form av jakt och fiske förekommer.

Innehåll

1	Introduktion	7
1.1	Bakgrund	7
1.2	Syfte och metod	7
2	Allmänt om området	9
2.1	Natur	9
2.2	Kulturmiljö	9
2.3	Bebyggelse	10
2.4	Befolkning	11
3	Rekreation och friluftsliv	13
3.1	Forsmarks kraftgrupp	13
3.2	Orientering	13
3.3	Cykling	13
3.4	Ridning	13
3.5	Paddling och segling	13
3.6	Skridskoåkning	14
3.7	Jakt	15
3.8	Fiske	15
3.9	Scouting	15
3.10	Bär- och svampplockning	15
3.11	Fågelskådning	16
3.12	Övrigt	16
4	Eventuell framtida utveckling	17
5	Slutsatser	19
6	Referenser	21
Bilaga 1	Karta över Östhammars kommun	23
Bilaga 2	Karta över det studerade området	25

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

Svensk Kärnbränslehantering, SKB AB har i uppdrag att hitta en säkerhetsmässigt och miljömässigt lämplig plats att förlägga en framtida inkapslingsanläggning, samt ett slutförvar för använt kärnbränsle på. Två områden har identifierats, Forsmark i Östhammars kommun och Simpevarp/Laxemar i Oskarshamns kommun. Atrax Energi AB har fått i uppdrag av MKB-enheten på SKB att göra en nulägesbeskrivning av rekreation och friluftsliv i området i och kring Forsmark.

1.2 Syfte och metod

Syftet med rapporten är att översiktligt sammanställa tillgänglig information om rekreation och friluftsliv i och kring området Forsmark. Författarens ambition har varit att ge en så allsidig bild som möjligt av de möjligheter till friluftsliv som finns att tillgå idag. En mindre fältstudie har genomförts för att få kännedom om och förståelse för området. Rapporten bygger till största del på intervjuer med initierade personer. De statistiska data som förekommer i rapporten är i första hand framtagna på församlingsnivå och syftar här till att ge en uppfattning om områdets karaktär i jämförelse med kommunen och länet som helhet.

2 Allmänt om området

Det studerade området ligger i Forsmarks församling i Östhammars kommun (bilaga 1). Inom området ligger redan Forsmarks kärnkraftverk och SFR, Slutförvar för radioaktivt driftavfall (bilaga 2). Den befintliga bebyggelsen består av både permanenta bostäder och fritidsboende. Området utnyttjas för fritidsaktiviteter av boende och av anställda vid Forsmarks kraftgrupp och SKB, men även av ett antal olika föreningar samt av turister.

2.1 Natur

Forsmarks församling upptar en area av 94,2 km² /SCB 2000, internet/. Hela området har en för Uppland ovanlig vildmarkskaraktär. Kuststräckan är en av de mest obebodda och otillgängliga i södra Sverige (Alf Sevastik 2005, personlig kontakt). I och i närheten av det studerade området finns flera skyddade och värdefulla områden, främst området kring Kallrigafjärden samt Skaten-Rångsen (bilaga 1). Kallriga är ett relativt nytt naturreservat vid kusten, sydost om Forsmark. Dess främsta värden ligger i den gamla skogen och den relativt orörda skärgården. I vissa delar finns också odlingsmarker som nu restaureras och som skall skötas genom bete. Kallrigafjärden är även en viktig rastplats för flyttande fågel. Skaten-Rångsen gränsar i söder till Forsmarks kärnkraftverk, och består av relativt orörd skog. Förutom skogen ligger områdets värde i de landhöjningsmarker som successivt dyker upp ur havet. Naturen får här utvecklas fritt, vilket har stor betydelse för många arter. /Upplandsstiftelsen 2004, internet/. Forsmarksån (bilaga 2), som går genom det studerade området, är ett sammanhängande vattenområde med sjöar och åar som kantas av stora myrkomplex och lövrika strandskogar. Forsmarksån är av riksintresse för naturvård och utgör tillsammans med Florarna (bilaga 1) ett av de största myrområdena i hela Syd- och Mellansverige /Östhammars kommun 2003/.

Området har dominerats av en stor markägare (tidigare Forsmarks bruk, numera Sveaskog), och marken runt kärnkraftverket var länge orörd. Friluftslivet i området är därför mindre utbrett än längs med andra delar av norra Upplandskusten. Längre ner mot Öregrund och Östhammar är kusten betydligt mer exploaterad, och där finns också ett betydligt mer utbrett friluftsliv. Friluftslivsvärdet i området ligger inte i stigar och slingor, cykelspår eller iordningställda badplatser, utan i den relativt oexploaterade miljön (Alf Sevastik 2005, personlig kontakt) (figur 2-1).

2.2 Kulturmiljö

Forsmarks bruk, som ligger inom det studerade området, är ett gammalt järnbruk med anor från 1500-talet (bilaga 2). Den nuvarande herrgården stod färdig 1774 och tillsammans med den engelska parken utgör den ett populärt utflyktsmål (figur 2-2). Varje år anordnas t ex julmarknad på bruket, och sommartid anordnas utställningar. Vid Forsmarks bruk finns även ett museum där föremål och miljöer från brukssamhällets tid visas /Vallonbruk i Uppland 2005, internet/.

2.3 Bebyggelse

På grund av kustområdets känslighet och stora värden har kommunen en restriktiv hållning vad gäller nybyggande av fritidshus. Inga större områden tillåts, och enskilda ansökningar prövas från fall till fall /Östhammars kommun 2003/. Inom Forsmarks församling fanns år 2002 65 fritidshus, 49 gårdar, 0 flerfamiljshus, 52 en- eller tvåfamiljshus samt 8 andra byggnader. En del av husen är dock gamla fiskarstugor som står obebodda. Ett nytt hus har byggts sen 1993 /Miliander et al. 2004/.

Figur 2-1. Betesmark vid Storskäret. Foto: Pia Ottosson.

Figur 2-2. Forsmarks bruk. Foto: Pia Ottosson.

2.4 Befolkning

År 2003 fanns det totalt 175 invånare inom Forsmarks församling /SCB 2003a, internet/. Det innebär en befolkningstäthet på 1,9 invånare/km². Detta kan jämföras med kommunens 14,8 /SCB 2003b, 2004, internet/ och länets 43 /Länsstyrelsen i Uppsala län 2004, Internet/. År 2002 fanns det 168 invånare inom församlingen, och mellan 1993 och 2002 fanns det i medeltal 170 invånare /Miliander et al. 2004/. Forsmarks församling är alltså ganska glesbefolkad, men befolkningmängden har i princip varit konstant de senaste tio åren.

År 2001 jobbade 929 människor inom församlingen, men bara 71 av dem bodde i området. 79 % av den förvärvsarbetande dagbefolkningen (arbetande i området) arbetar inom energiproduktion, vattenförsörjning och avfallshantering /Miliander et al. 2004/. Majoriteten arbetar på Forsmarks kärnkraftverk, som har 790 anställda. Under totalt tre månader per år stoppas var och en av de tre reaktorerna för revision, vilken till stor del utförs av entreprenörer. Under den tiden ökar antalet anställda med cirka 500 personer /Forsmarks Kraftgrupp 2005, internet/. Av nattbefolkningen (boende i området) arbetar endast 19,7 % inom ovan nämnda sektor. Största andelen, 28,2 %, av nattbefolkningen jobbar inom finansiell verksamhet /Miliander et al. 2004/.

3 Rekreation och friluftsliv

3.1 Forsmarks kraftgrupp

Forsmarks Kraftgrupp har en egen idrottsförening, som håller i diverse olika aktiviteter. Inom kärnkraftverksområdet finns möjligheter till motion och rekreation, såsom idrottshall, tennisbana, elljusspår, minigolfbana och badplatser (Marie Larsson 2005, personlig kontakt).

3.2 Orientering

I Gimo finns en orienteringsklubb, OK Rodhen, som har cirka 200 medlemmar från hela kommunen. Ett par gånger per år har de träningar och tävlingar i området runt Forsmark i samarbete med idrottsföreningen på Forsmarks Kraftgrupp (Cajsa Forsberg 2005, personlig kontakt)

3.3 Cykling

Det finns inga cykelklubbar som tränar eller har tävlingar i det studerade området. På Forsmarks Vårdshus kan man hyra cykel och cykla på någon av vägarna som går i och mellan bruket i landskapet eller norrut mot kusten (figur 3-1) /Vallonbruk i Uppland 2005, internet/.

3.4 Ridning

På Storskäret (bilaga 2) finns en häst som rids i området, i övrigt är ridning inte så vanligt förekommande (Gerd Nirvin 2005, personlig kontakt).

3.5 Paddling och segling

Kanotcenter i Östhammar /Kanotcenter AB 2005, internet/, samt Gräsö Kanotcentral /Gräsö Kanotcentral 2005, internet/ (bilaga 1) hyr ut kanoter, och paddlingen är främst koncentrerad dit. Mindre vanligt är att paddlare tar sig längre norrut utmed kusten, detta främst på grund av att kusten och öarna inte är attraktiva för strandhugg (Alf Sevastik 2005, personlig kontakt). Man kan även paddla nerför Forsmarksån, förbi Forsmarks bruk, där man får transportera kanoten på land en bit för att sedan paddla vidare ända ut i havet (bilaga 2). Detta kan ske när vattenflödena är höga, speciellt på våren /Friluftsförbundet Uppsala 2005, internet/.

Inom det studerade området, i viken vid Jungfruholm, finns en liten naturlig båthamn, som sköts av Upplandsstiftelsen och som utnyttjas av fritidsboende i området (bilaga 2). Den är dock både grund och ganska otillgänglig, och där finns endast plats för ett litet antal små rodd- och motorbåtar (figur 3-2).

Båttrafiken i övrigt är mer utbredd längre söderut längs med kusten. Från Öregrund går skärgårdsturer igenom Roslagens skärgård, främst till Gräsö, Sladdarö brygga och Fälön (bilaga 1). Det anordnas även sålsafari samt fisketurer /Skärgårdsturer 2003, internet/. Tidigare kunde man hyra båt vid Forsmarks Brukshandel, men de har numera slutat med den tjänsten (Alf Sevastik 2005, personlig kontakt).

Figur 3-1. Cykelvägar. Källa: www.kartbolaget.se.

3.6 Skridskoåkning

Östhammars skinnare är ett nätverk för människor som är intresserade av långfärdsskridskoåkning. Föreningen har cirka 300 medlemmar, och deras åkområde är i princip Uppland – norra Uppland. Området utanför Gräsö är särskilt populärt och där anordnas årligen tävlingen Gräsö runt. Eftersom klubben är ansluten till Skridskonätet, en sammanslutning av alla långfärdsskridskoklubbar i Sverige, har även andra klubbar tillgång till deras israpporter och rör sig därför sannolikt också i området (Brian Högman 2005, personlig kontakt).

Figur 3-2. Naturhamn, Jungfruholm. Foto: Pia Ottosson.

3.7 Jakt

VK 6 Jaktklubb arrenderar marken i och runt det studerade området, totalt cirka 2 200 ha. De är 15 personer i jaktklubben som jagar hela säsongen, från tidig höst till tidig vår, allt ifrån älg till hare och sjöfågel. Söder om Storskäret jagar ett annat jaktlag, Ludvig av Uggle (Åke Lundström 2005, personlig kontakt).

3.8 Fiske

I hela Uppsala län finns goda möjligheter till fritidsfiske året runt. Framför allt folk som bor eller arbetar i närheten fiskar längs med kusten i det studerade området. Utanför kylvattenutsläppen vid Biotestsjön är det dock förbjudet att fiska året om (Alf Sevastik 2005, personlig kontakt). På Berkinge Konferens och Fiskekamp, som ligger 7 km norr om Forsmark (strax utanför det studerade området, bilaga 1), finns det uthyrning av roddbåtar och möjligheter till fiske i en gammal bruksdamm. Där finns även övernattnings och plats för husvagn och tält /Berkinge Konferens och Fiskecamp 2005, internet/.

3.9 Scouting

Inga scoutföreningar håller till i det studerade området, den närmaste är sjöscoutkåren i Östhammar /Gula Sidorna 2005, internet/.

3.10 Bär- och svampplockning

Områdets natur gör att det finns gott om både bär och svamp i markerna, vilket lockar människor att vistas där under sommar och höst (Alf Sevastik 2005, personlig kontakt).

3.11 Fågelskådning

Inom området finns ett rikt djurliv, det finns gott om både fågel och vilt (Peter Hunger 2005, personlig kontakt).

I Biotestsjön (bilaga 2) är vattnet åtta till tio grader varmare än omgivningen och alltid öppet. Detta innebär att vissa arter, som normalt skulle ha flyttat betydligt längre söderut på vintern, väljer att stanna kvar. Även under andra årstider finns här gott om fågel, och området är välbesökt av fågelskådare året runt. Exkursioner anordnas av de regionala fågelföreningarna med viss regelbundenhet. Även andra naturområden runt Forsmark besöks i samband med dessa exkursioner eller när enskilda fågelskådare passerar. Kallrigafjärden och de öppna markerna kring Storskärets gård är exempel, liksom Bruksdammen (bilaga 2) (Joakim Djerf 2005, personlig kontakt).

3.12 Övrigt

Forsmarks skola är ett gymnasium med data-, energi-, natur- och individuell profilering på det naturvetenskapliga programmet årskurs 2-3. Skolan ligger på Forsmarks Bruksområdet, och eleverna bor i baracker vid kärnkraftverket /Forsmarks skola 2005, internet/.

Vid Kallerö (bilaga 1, figur 3-3) finns en camping som dock ej finns utmärkt på några kartor. Det är en liten iordningställd plats med badbrygga och båtplats, dit framförallt anställda vid Forsmarks Kraftgrupp kommer med sina husvagnar. Östhammars kommun sköter om campingen, men har inga planer på att utvidga den eller märka ut den på någon karta (Dag Söderberg 2005, personlig kontakt).

Figur 3-3. Kallerö camping. Foto: Pia Ottosson.

4 Eventuell framtida utveckling

I kommunen har man satt igång ett stort samarbetsprojekt som heter Skärgårdsleden. Skärgårdsleden är ett EU-projekt, ett samarbete mellan Finland och Sverige som täcker in Roslagskusten, Åland och Åboland och som ska bidra till att utveckla en hållbar turism. Längs med Skärgårdsleden kommer det att finnas aktiviteter såsom ridning, paddling och cykling, och det kommer även att erbjudas paketlösningar. Tanken är att främst marknadsföra det som redan finns inom området, men även bygga ut och framförallt att få till ett utökat samarbete mellan olika företag. Projektet pågår under 2002–2007 (Magnus Wegler 2005, personlig kontakt). I övrigt har kommunen inga planer på någon utökad friluftsvärksamhet i det studerade området, man har inga planer på att avsätta några nya markområden för friluftsvärksamhet eller fritidsändamål, utan man vill låta naturen förbli relativt oexploaterad och satsar istället på Öregrund och Östhammar och dess skärgård (Dag Söderberg 2005, personlig kontakt).

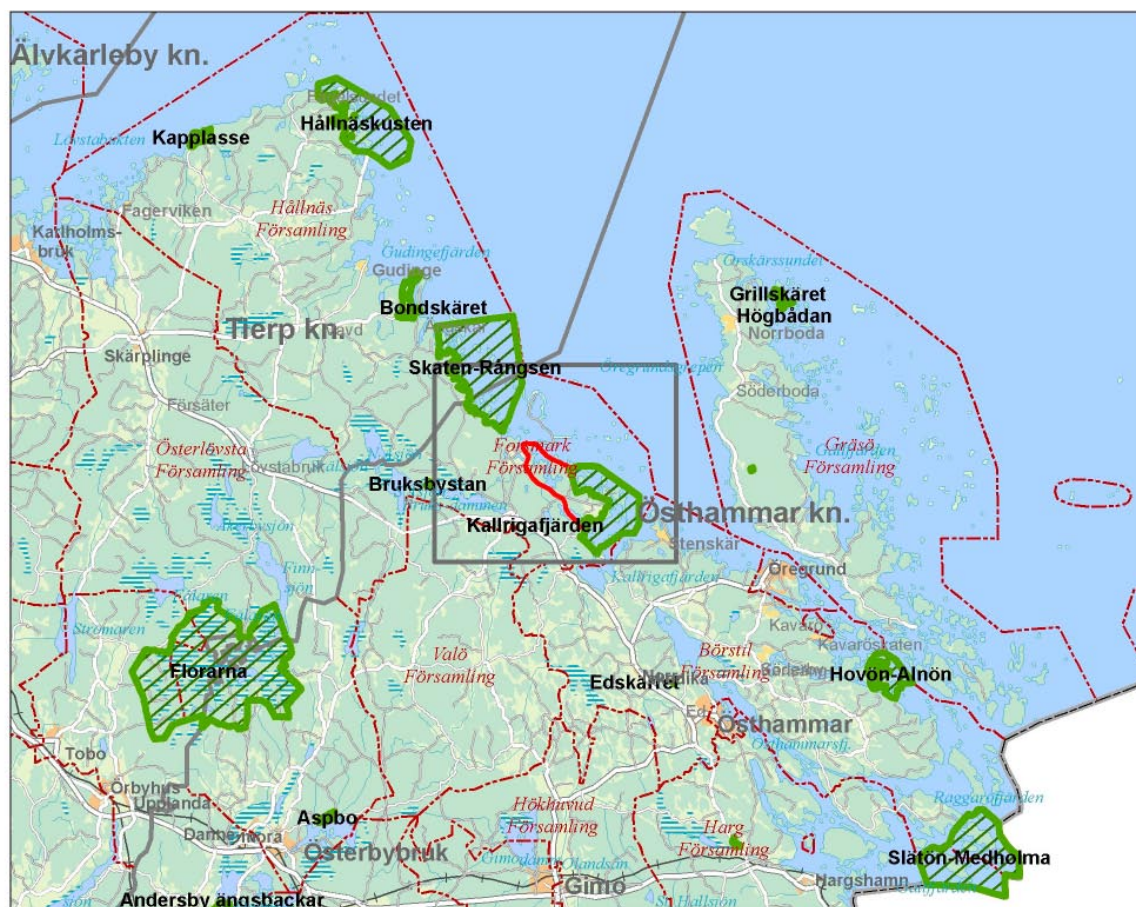
5 Slutsatser

Värdet i området ligger i naturen, som med sin vildmarkskaraktär är relativt otillgänglig och som länge har fått vara oexploaterad. Här finns ett rikt djurliv, det är gott om både vilt och fågel, vilket drar till sig fågelskådare från hela landet. Det är viktigt att behålla den orörda naturen, men även den tillgänglighet som finns i form av de små bilvägarna som slingrar sig i området.

6 Referenser

- Forsmarks Skola, 2005.** www.forsmark.uu.se. [2005-01-21]
- Friluftsförbundet Uppsala, 2005.** Friluftstipset. www.frilufts.se/upsala [2005-01-19]
- Gula Sidorna, 2005.** www.gulasidorna.se. [2005-01-21]
- Gräsö Kanotcentral, 2005.** www.grasokanot.nu. [2005-01-19]
- Kanotcenter AB, 2005.** www.kanotcenter-osthammar.com [2005-01-19]
- Miliander et al, 2004.** Human population and activities at Simpevarp, SKB-rapport, Svensk Kärnbränslehantering AB
- Oskarshamns kommun, 2004.** Turism. www.oskarshamn.se. [2005-01-13]
- SCB, 2000.** Församlingsarealer den 1 jan 2000. www.scb.se. [2005-01-24]
- SCB, 2003a.** Församlingsfolkmängd efter kön 31/12/2003. www.scb.se. [2005-01-24]
- SCB 2003b.** Folkmängd i riket, län och kommuner 30 september 2003 och befolkningsförändringar kvartal 1-3 2003. www.scb.se. [2005-01-24]
- SCB 2004.** Kommunarealer den 1 jan 2004. www.scb.se. [2005-01-24]
- Skärgårdsturer, 2003.** www.skargardsturer.se. [2005-01-21]
- Upplands Ornitologiska Förening, 2005.** Fågellokaler. www.uof.nu/default.html [2005-03-02]
- Upplandsstiftelsen, 2004.** Naturområden. www.upplandsstiftelsen.se [2005-01-13]
- Vallonbruk i Uppland, 2005.** web.vallonbruken.nu. [2005-01-28]
- Östhammars kommun, 2003.** Översiktsplan för Östhammars kommun

Karta över Östhammars kommun

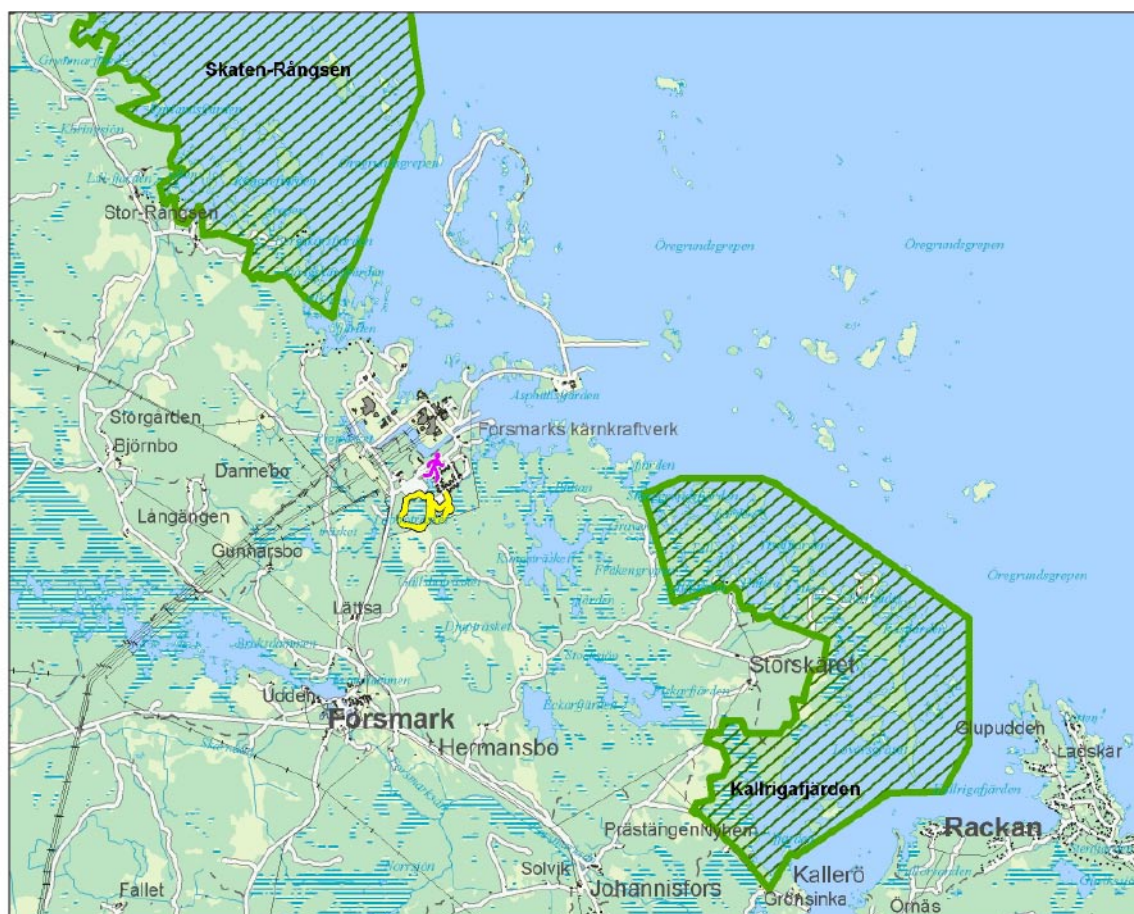
Östhammar kommun

Studerat område	Länsgräns
Naturreservat	Kommungräns
Kandidatområde	Församlingsgräns

Karta över det studerade området

Studerat område Forsmark

- Idrottshall
- Elljusspår
- Naturresevat

